

KAMBAG'ALLIK MUAMMOSI VA UNI BARTARAF ETISHNING**O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI***Axrоров Elyorjon Baxtiyor o'g'li**O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali*

Annotatsiya: Mazkur maqolada kambag'allik tushunchasi, uning kelib chiqish sabablari va jamiyatga ta'siri yoritilgan. Shuningdek, O'zbekistonda kambag'allikni kamaytirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar hamda samarali strategiyalar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: kambag'allik, iqtisodiy tengsizlik, islohotlar, bandlik, ijtimoiy siyosat

KIRISH

Kambag'allik — bu jamiyat taraqqiyotiga to'sqinlik qiluvchi asosiy muammolardan biri bo'lib, iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy omillar bilan chambarchas bog'liq. Jahon bankining tadqiqotlariga ko'ra, kambag'allik nafaqat odamlarning daromad darajasining pastligi, balki ularning ijtimoiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatining cheklanganligi, iqtisodiy imkoniyatlarning torayishi va umuman, jamiyatning ijtimoiy tabaqalanishi bilan ham bog'liq. Kambag'allik muammosi rivojlanayotgan davlatlarda yanada dolzarb bo'lib, ayniqsa, aholi sonining o'sishi, bandlik masalalarining yetarlicha hal qilinmaganligi, ta'lim va tibbiy xizmatlar sifati yetarli darajada bo'lmagan joylarda o'z ta'sirini yanada kuchaytiradi.

O'zbekiston ham bu muammo bilan faol kurash olib borayotgan davlatlardan biri hisoblanadi. Mustaqillik yillarida mamlakat iqtisodiyotida sezilarli yutuqlarga erishilgan bo'lsa-da, aholi daromadlari o'sish sur'ati hali ham murakkab jarayon bo'lib qolmoqda. Ayniqsa, ishsizlik darajasi, hududiy rivojlanishdagi nomutanosibliklar va kambag'allikning chuqurlashib borishi iqtisodiy islohotlarni yanada chuqurlashtirishni talab qiladi. Shu sababli, O'zbekiston hukumati kambag'allikni kamaytirish bo'yicha tizimli yondashuv ishlab chiqmoqda va bunda xalqaro tajribalardan samarali foydalanishga harakat qilmoqda. Bundan tashqari, O'zbekistonda olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar va davlat dasturlarining ushbu yo'nalishda qanday natijalarga erishayotganiga ham to'xtalib o'tiladi.

ASOSIY QISM

Kambag'allikning kelib chiqish sabablari turlicha bo'lib, ularning aksariyati iqtisodiy va ijtimoiy omillar bilan bog'liq. Ushbu sabablarni quyidagicha tasniflash mumkin:

Iqtisodiy sabablar: ishlab chiqarishning sust rivojlanishi, past iqtisodiy o'sish sur'atlari, inflatsiya va valyuta kurslarining beqarorligi, ishsizlik darajasining yuqoriligi.

Ijtimoiy omillar: ta'lim va malakali kadrlar yetishmovchiligi, tibbiy xizmatlarning past sifati, ijtimoiy tengsizlik.

Demografik va ekologik omillar: aholi sonining tez o'sishi, tabiiy resurslarning noteng taqsimlanishi, ekologik muammolar.

O'zbekistonda kambag'allikni kamaytirish bo'yicha qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, "Temir daftar", "Ayollar daftari" va "Yoshlar daftari" kabi mexanizmlar orqali aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlari aniqlanib, ularga moliyaviy va iqtisodiy yordam berish yo'lga qo'yilgan. Shu bilan birga, bandlikni oshirish va kichik biznesni qo'llab-quvvatlash bo'yicha ham turli dasturlar ishlab chiqilgan.

Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, kambag'allikka qarshi samarali kurashish uchun quyidagi yo'nalishlarga e'tibor qaratish lozim:

Bandlikni oshirish: yangi ish o'rinlarini yaratish, tadbirkorlikni rivojlantirish, yoshlarni kasb-hunar o'rganishga yo'naltirish.

Ta'lim sifatini oshirish: kasbiy ta'lim tizimini takomillashtirish, aholining malakasini oshirish.

Ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirish: kam ta'minlangan oilalarni qo'llab-quvvatlash, subsidiyalar va imtiyozli kreditlar taqdim etish.

Investitsiyalarni jalb qilish: xorijiy va mahalliy sarmoyalarni iqtisodiyotga jalb qilish, infratuzilmani rivojlantirish.

Xitoy, Janubiy Koreya va Singapur singari mamlakatlar kambag'allikni kamaytirishda muvaffaqiyat qozongan bo'lib, ularning tajribasi O'zbekiston uchun ham muhim o'rnatib berilgan bo'lishi mumkin. Ushbu mamlakatlarda asosiy e'tibor aholining mehnat faoliyatini oshirish, ta'lim tizimini kuchaytirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan.

XULOSA

Kambag'allik – bu jahon miqyosida dolzarb bo'lib turgan murakkab muammolardan biri bo'lib, uning iqtisodiy va ijtimoiy jihatlari chuqur tahlil qilinishi lozim. O'zbekistonda bu borada keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilayotgan bo'lsa-da, hali ham bajarilishi lozim bo'lgan vazifalar talaygina. Davlat tomonidan qabul qilingan strategik chora-tadbirlar aholi turmush darajasini oshirish, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va kambag'allikni qisqartirishga qaratilgan bo'lib, uzoq muddatli istiqbolda barqaror natijalarga erishish imkonini beradi.

Shu bilan birga, jahon tajribasidan kelib chiqib, iqtisodiy o'sishni tezlashtirish, investitsiyalarni jalb qilish, mehnat bozorini rivojlantirish kabi masalalarga e'tibor qaratish lozim. Xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kengaytirish, tadbirkorlikni rivojlantirish va ta'lim tizimini takomillashtirish orqali kambag'allikni sezilarli darajada kamaytirish mumkin.

Kelgusida iqtisodiy islohotlarning davom ettirilishi, kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash, aholini mehnat bozoriga jalb qilish va ta'lim sohasini rivojlantirish orqali mamlakatda kambag'allik muammosini bartaraf etish mumkin. Shu sababli, davlat va jamiyatning uzviy hamkorligi asosida iqtisodiy taraqqiyotga erishish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash bugungi kunning eng muhim vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1.O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning iqtisodiy islohotlar bo'yicha qarorlari va nutqlari.

2.Jahon banki va Xalqaro valyuta jamg'armasi hisobotlari – O'zbekistonda kambag'allik darajasi va uning dinamikasi.

3.BMT Taraqqiyot dasturining kambag'allikni bartaraf etish bo'yicha strategik hujjatlari.

4.Iqtisodiy tadqiqot markazlari va statistik agentliklarning tahliliy materiallari.

